

DOI 10.26886/2520-7474.6(32)2018.2

UDC: 32.001 (075.8)

**AMBIVALENT VISTAS DIPLOMACY OF THE UNITED STATES AND
CUBA REFERENCES**

O. I. Tkach, Doctor of Political Sciences, Professor

Taras Shevchenko National University, Ukraine, Kyiv

A. O. Tkach

University „Ukraine”, Ukraine, Kyiv

Formulation of the problem: The regional authorities and multilegal groups approved normalization of the relations of the USA-Cuba, claiming that involvement instead of isolation can help to improve a situation with human rights in Cuba. In 2014 J. M. Insulsa, and then the secretary general of the Organization of American States, welcomed the statement. Cuba carries out process of economic reforms which, I hope, will be able to lead to political reforms. Experts believe that participation of Cuba in April, 2015 in the Summit of the countries of America in Panama signaled "a new era" in scales of the relations of a hemisphere. Members of civil society, including the well-known Cuban dissidents who were also participating in the summit it is shift as some speak, signaled about increase in political openness. Nevertheless, even at such succession of events and release of political prisoners, some analysts are concerned by how the political system in Cuba will quickly change. Many observers, including foreign leaders and human rights activists, claim that the United States have to go further and cancel economic embargo. It will hardly happen in the near future, according to experts, because of strong opposition in the U. S. Congress.

The following tasks: analyzing conceptual and theoretical approaches of institutionalization In the short term of the USA will continue to exercise

executive power to open the American-Cuban communications in the sphere of trade, investments, banking, telecommunications, pharmaceuticals, agriculture and travel. It can create political dynamics which, eventually will change opinion in the Congress finally to cancel, or not to apply Helms-Burton any more. Since 1960th years, all subsequent U.S. Administrations supported policy of economic sanctions and diplomatic isolation of Cuba. Change in the relations of these countries which was initially noted by exchange of prisoners and release from Havana the imprisoned subcontractor of the USA in December, 2015 induced some experts to indicate more favorable prospects for economy of Cuba and the relations with the USA in wider plan in Latin America. But trade embargo of the USA which demands approval of the congress for cancellation. The constituents of the soft power concept within the realization of the smart power strategy by political actors. The special attention is paid to the influence on modern political processes by the global events. The constituents of the soft power concept within the realization of the smart power strategy by political actors. The special attention is paid to the influence on modern political processes by the global events. In modern terms «soft power» should be purpose of detecting, preventing and neutralizing of security threats.

Key words: smart power, political process, global events, situation, global political space, associated construction, effective source, government.

доктор політичних наук, професор, О. І. Ткач, А. О. Ткач, Перспективи дипломатичних відносин у вирішенні американо-кубинського конфлікту / КНУ імені Тараса Шевченка, Україна, Київ; Університет „Україна”, Україна, Київ

В статті розглядаються складові концепту м'якої сили в межах реалізації політичними акторами стратегії smart power. Регіональні інститути влади та групи схвалили нормалізацію відносин США-

Куба, стверджуючи, що залучення замість ізоляції може допомогти поліпшити ситуацію з правами людини на Кубі. Куба здійснює економічні реформи, які зможуть призвести до політичних реформ. Експерти вважають, що участь Куби в квітні 2015 р. в Самміті країн Америки в Панамі сигналізувала „нову еру” у масштабах відносин півкулі. Громадянське суспільство, добре відомі кубинські дисиденти, які також приймали участь у самміті, вважали, що це зрушення, сигналізувало про підвищення рівня політичної відкритості. Проте навіть за такого розвитку подій і звільненні політичних ув'язнених, деякі аналітики стурбовані тим, як швидко зміниться політична система на Кубі. Чимало спостерігачів, у тому числі іноземні лідери і правозахисники, стверджують, що США мають продовжувати процес далі і скасувати економічне ембарго. У короткостроковій перспективі США буде продовжувати використовувати виконавчу владу, щоб відкрити американо-кубинські зв'язки у сфері торгівлі, інвестицій, банківській справі, телекомунікацій, фармацевтики, сільського господарства і туризму. Це може створити політичну динаміку, що, у змінить позицію Конгресу, щоб в скасувати, або не застосовувати Хелмс-Бертон. Починаючи з 1960-х років, усі наступні адміністрації США підтримували політику і економічних санкцій і дипломатичної ізоляції Куби. Зміна у відносинах цих країн, яка була відзначена обміном ув'язненими, спонукала експертів визначити сприятливіші перспективи для економіки Куби і відносин зі США, в ширшому плані в Латинській Америці.

Для вирішення завдань, поставлених у статті, переважно були використані такі наукові методи: загальнонаукові – описовий, герменевтико-політологічний, системний, структурно-функціональний, компаративний, інституційно-порівняльний; загальнологічні – емпіричний, статистичний, прогностичного

моделювання та аналізу; спеціальні методи політології. Перевага надавалася методу політико-системного аналізу, за допомогою якого було виявлено спільні та відмінні характеристики базових складових стратегій «м'якої сили», що відображають існуючі політичні, суспільні, інформаційні та інші виклики для відносин та глобального розвитку. Для емпіричного дослідження було використано фактологічну базу, яку склали дані експертного опитування. Праксеологічний та системний методи застосовувалися під час аналізу системи відносин в Карибському регіоні за чотирма вісями: США - країни Карибського регіону, США - зовнішньорегіональні зв'язки, а також відносини між карибськими країнами.

Ключові слова: зовнішньополітичний курс, політичний процес, світова економічна криза, південноамериканська фінансова архітектура, інтеграція.

Постановка проблеми. Відносини Куби і США завжди залишалися парадоксальними. Політичний конфлікт між ними продовжувався чимало десятиліть, протягом яких уряди не могли знайти консенсус і почати конструктивний діалог. Суперечності в основі зовнішньополітичних ідеологій, здавалося, не мали вирішення. Разом з тим, наслідки подій на початку XXI ст. довели, що народи цих країн, якщо їм не перешкоджати на рівні урядів, можуть швидко знайти способи встановлення взаємовигідного співробітництва.

Актуальність дослідження. Відносини США і Куби можна визначити як багатоскладовий міжнародний конфлікт. Протягом багатьох десятиліть формувалися передумови, поки, нарешті, сукупність різних факторів не призвела до зіткнення цінностей двох

сусідніх держав. Незважаючи на те, що на історичному етапі ідеологічні суперечності визначали характер американо-кубинської конфронтації, генезис феномена відбувався за умов розбіжності національних інтересів.

В американській історіографії виділяють три основних напрямки - консервативний, який включає крайнє, помірковане спрямування, ліберальне, ліворадикальне. Консервативні дослідники США М.Козак, Р.Ніксон, С.Рейс наголошували на дослідженні „особливого періоду мирного розвитку соціалізму” і політичного режиму під час зміни балансу сил Схід-Захід. Помірковано-консервативне спрямування, яке переважає серед інших, в працях А. Лоуенталя, К. Меса-Лаго, Г. Віарди, Т. Леонардо, Т. Ешбі, К. Блазьє, Л. Ленглі, Е. Гонсалеса, Т. Фарера, Д. Черча, Д. Рефа, Д. Ньюхтерлейна, С. Парселла критикувало силові методи втілення зовнішньополітичного курсу США, за нормалізацію двосторонніх відносин, відзначаючи важливість „кубинської проблеми” для політики США в Карибському регіоні, „принцип попередніх умов”, врегулювання американо-кубинських відносин у залежності від виконання умов США, визнало спадковий характер політики США.

Особливістю підходу дослідників ліберального спрямування за працями Дж. Кортади, У. Леогранде, Д. Домінгеса, У. Сміта, Ф. Бренера, К. Джеймсона, М. де Лос Анхелес Торрес, П. Хакіма, М. Шифтера, П. Фолка є зваженіший аналіз двосторонніх відносин з урахуванням не лише американських, але і кубинських інтересів через критичну оцінку політики США, вважаючи, що країни несуть відповідальність за погіршення двосторонніх відносин, за скасування економічного ембарго, переговори з кубинським урядом, пріоритетну роль внутрішніх реформ у політичній трансформації, відкидають

зовнішній вплив і силові методи, відстоюють необхідність нормалізації американо-кубинських відносин.

Для праць ліворадикального напрямку К. Роббінса, Е. Бурштейна, Д. Бенджаміна, Ф. Ная, Р. Нейштадта, Т. Патерсона, Г. Сміта, Р. Велша характерна не лише критика зовнішньої політики США, але і прагнення до її перегляду, співчутливе ставлення до Куби, підтримка її права на самостійний розвиток, вважають, що не Куба, а офіційний Вашингтон є причиною конфронтації, їхні погляди відбивають політичні і соціальні настрої тієї частини американського суспільства, яка має позиції традиційного радикалізму; принцип відповідальності США за негативні наслідки їхньої політики.

Виклад основного матеріалу. На початку 90-х років кубинська економіка без звичного радянського „підживлення”, опинилася на межі катастрофи. У 1993 р. у порівнянні з 1989 р. обсяг ВВП скоротився більш ніж на 1/3, а імпорту - на 3/4. У цих умовах керівництво країни було змушене піти на надзвичайні заходи і відмовитися від деяких принципів організації господарства. Оголосивши про запровадження на острові «Особливого періоду в мирний час», уряд використав нормування і контроль за розподілом ресурсів, а також переглянув існуючі пріоритети.

Заходи «особливого періоду» 90-х років з корегування економічного курсу заклали засади нової економічної моделі, яка, незважаючи на стан в країні, дозволила зберегти одне з головних досягнень - рівень розвитку соціальної сфери. Куба підтримує дипломатичні відносини з 181 із 192 держав-членів ООН. 108 закордонних місій акредитовані на Кубі. 123 посольства Куби за кордоном. Куба активно бере участь у міжнародному співробітництві. 56 тис. фахівців працюють у 96 країнах, з них 45 тис. - у 31 (з 32) країні Латинської Америки, з 21 тис. іноземних студентів, що навчаються в

кубинських вузах, 19 тис. повертаються на батьківщину дипломованими фахівцями. Кубинські медики в рамках програми «Операція Диво» (офтальмологічні операції) повернули зір пацієнтам.

Потенційно можливе американо-кубинське співробітництво та існуюча політична ворожнеча є протилежними явищами. Дж. Розенау і О. Холсті визначили, що у ХХ - на початку ХХІ ст., зовнішня політика США перебуває за впливу двох альтернативних, зовнішньополітичних концепцій - інтернаціоналізму та ізоляціонізму. Схожа типологізація ціннісних систем в американській зовнішньополітичній думці представлена у працях З. Бжезинського, Г. Кіссінджера, С. Хофмана. Проте, який би принцип міжнародних справ не мав перевагу, США спрямовують свою зовнішню політику на підтримку та поширення демократії, захист основних прав і свобод людини як складову американської зовнішньополітичної діяльності, який набув центрове значення у поетбіполярну добу. Це стосувалося торгівлі, туризму, культурно-освітніх обмінів. Подібно тому, як відкрите (маніфестантне) протистояння було обумовлене віковим прихованим, латентним передконфліктом, поступове налагодження гуманітарних зв'язків було викликано об'єктивно існуючими умовами. Наприклад, географічну і культурну наближеність, родинні зв'язки між громадянами обох держав. Поглиблення і розширення торгівельно-економічних зв'язків і культурна взаємодія здатна «переважити» історично інерційне прагнення деяких політичних сил до жорстких відносин. Зближення reople-to-people має перевага: здатність розвиватися самостійно й автономно, без тиску «згори», іноді навіть усупереч йому. Конфлікт для власної ескалації розпочинався з «інциденту», які і в період президентства Дж. Буша-мол., за адміністрації Д. Трампа, були «штучними» або навмисно викликаними. Реалізація можливостей

взаємовигідного співробітництва могла б сприяти максимальному усвідомленню сторонами тих вигод, які об'єктивно існують.

У цьому розумінні найважливішу роль відіграє торгівля. Експорт сільськогосподарської продукції зі США на Кубу, підйом на самому початку століття, у 2015 р. різко зменшився. Експерти вважали, що причиною стали фінансові труднощі самої карибської країни. У доповіді міністерства сільського господарства США за 2015 р. відзначалося, що зниження обсягів торгівлі було викликано «сприятливими умовами кредиту, який був запропонований Кубі ключовими конкурентами» на ринку, що «знявши американські обмеження на поїздки і фінансові операції з Кубою» США могли б змінити ситуацію. Звіт, складений Службою економічних досліджень (Economic Research Service, США) у червні того ж року містив схожі рекомендації. Однак з 2016 р. експорт продовольства зі США став поступово збільшуватися [1, с. 7].

Чимало політиків у США вважали, що подальше розширення торгівлі з Кубою є вигідним обом сторонам. Таких позицій дотримувалися не лише демократи, чимало прихильників ідеї торгово-економічного зближення було і серед республіканців. Наприклад, конгресмен Рік Кроуфорд у грудні 2017 р. відзначив, що за попередні чотири роки доходи американських фермерів скоротилися майже вдвічі. Використання географічних переваг в експорті сільськогосподарської продукції на острів за 90 миль від країни, «могло б принести значні вигоди», відзначив політик. Він також додав, що постачання рису зі штату Арканзас, який Р. Кроуфорд представляв у Вашингтоні, могли б протягом десяти років збільшити обсяги експорту на 37 млн. дол. щорічно. Потенційно, експорт пшениці зі штатів Канзас і Техас може бути збільшений на 150 млн. дол. Відносини мають приносити користь обом сторонам і розширювати приватний сектор на острові. Конгресмен визначив, що оголошена угода компанії «John

Deere» із продажу американських тракторів і план, запропонований «Caterpillar» з відкриття розподільчого центру в Гавані дають зрозуміти, що існують можливості для взаємовигідного співробітництва.

Кроуфорд Р. отримав підтримку законодавців. Співавторами законопроекту «Акт про сільськогосподарський експорт на Кубу», ініційованого ним, є 62 члена палати представників, з них 43 – члени республіканської партії. За словами політика, цей проект має широку підтримку також і в Сенаті. Головна мета пропонованих змін полягала в легалізації двосторонньої торгівлі, щоб кубинські аграрії також змогли реалізувати власну продукцію на американському ринку. Зокрема, це забезпечило б країну іноземною валютою, за якої вона могла б закуповувати агропромислову техніку зі США, сприяло б розширенню недержавного бізнесу на острові. Наприклад, кубинські сигари, унікальний національний продукт, виробляється в приватному секторі [2, с. 4].

Схожі думки в червні 2017 р. висловив і сенатор-республіканець від штату Арканзас Джон Бузман. Обговорюючи можливості розширення торгівлі, він визначив, що США могли б використовувати географічні переваги і охопити значну частину кубинського ринку. Адже понад 80% харчових продуктів, імпортованих Кубою щорічно, завозять з В'єтнаму і Нової Зеландії, включаючи понад 400 тис. тонн рису. Проте територіально наближені до острова, США мають переваги, якими могли б скористатися».

Вражаючі показники демонструє і торгівля медичною продукцією, устаткування, інструменти, препарати і медикаменти. У відповідності до «Акту Торрічеллі» (1992) постачання цих товарів могло здійснюватися лише за умовами оплати. Проте, якщо в період з 2003 до 2012 р. обсяг експорту зі США не перевищував 468 тис. дол., то в 2013 р. він перевершив 2 млн. дол., у 2015 р. – 5 млн. дол., у 2016 р. –

6 млн. дол., у 2017 р. – 5,6 млн.дол., за перший квартал 2018 р. перевищив 1,2 млн.дол. Зі США на Кубу надходили необхідні товари: пеніцилін, інсулін, лабораторні реагенти, ультразвукові сканери, протези, медична техніка, хірургічне устаткування [3, с. 7].

Однак медицина і фармацевтика Куби є однією з галузей, досягнення якої визнані в усім світі, зацікавили американського споживача. Понад 30 млн. осіб у США, 9,4% населення, були хворі діабетом, мали потребу в ефективному лікуванні діабетичної виразки стопи. Краще у світі ліки проти цієї хвороби, розроблені кубинським Центром генної інженерії і біотехнологій (Centro de Ingeniería Genética y Biotecnología, CIGB) – «Heberprot-P» – могло б бути успішно реалізоване в США. Мова йде про недугу, через якої щорічно понад 70 тис. чоловік у країні переносять операцію по ампутації кінцівок. Вирішення соціальної проблеми могло бути забезпечене шляхом зближення двох країн. Крім того, кубинські виробники могли б запропонувати американським покупцям інші ліки: препарати для хворих раком шкіри, вакцину проти гепатиту-В та ін.

Проте для американського ринку кубинські медикаменти повинні бути схвалені у Відомстві з патентів і товарних знаків США (U.S. Patent and Trademark Office), потім бути зареєстровані в Управлінні з санітарного нагляду за якістю харчових продуктів і медикаментів (U.S. Food and Drug Administration, FDA). Незважаючи на те, що перший етап до 2018 р. уже пройшли 99 кубинських препаратів, жоден з них не одержав ліцензію в FDA. Тривала легалізація фармацевтичної продукції перешкоджала просуванню. З цього приводу британський підприємець Річард Бренсон (засновник міжнародного конгломерату компаній «Virgin Group») на своєму сайті написав: «Американці вмирають, тому що не можуть одержати доступ до наукових розробок на Кубі. У той же час кубинці втрачають можливості для подальшого

розвитку галузі через співробітництво зі США». «Поставивши здоров'я і науку вище політики, вони змогли б врятувати безліч життів» [4, с. 5].

У січні 2017 р. була досягнута домовленість щодо реалізації першого за більш ніж 50 років експорту з Куби до США. Між компанією «Cuba Export» і американською «Cubana Trading LLC» на зустрічі в Гавані була підписана угода щодо поставок Кубою деревне вугілля. Директор кубинського підприємства І. О'Рейлі визначила, що це перший контракт, ми сподіваємося продовжити відносини, інших експортованих продуктів, таких як мед і кава. Ціна, запропонована за продукт, виявилася на порядок вище середньої – 420 дол. за тонну (у порівнянні з 340-380 дол., які пропонувалися на міжнародному ринку протягом останніх десяти років). Постачання було реалізовано, американське судно компанії «Crowley», яке здійснює бізнес з 2001 р. відвантажило 40 т. кубинського вугілля «Марабу».

Важливими є можливості туристичного сектора. У цьому напрямку було зроблено чимало в період президентства Б. Обами. Чимало громадян США, які за легалізацію туристичних поїздок на Кубу, прагнули не лише економічної вигоди. Вони прагнули вільно відвідувати країну походження, з ностальгічними спогадами, родинними відносинами. Міністр економіки Р. Кабріаса визначив, прибутки цієї сфери разом з будівельною промисловістю підвищили ВВП Куби [5, с. 9].

Туризм на Кубі є сектором економіки, який динамічно розвивається. У 2016 р. острів відвідала рекордна кількість туристів, понад 4 млн. Більшість склали громадяни Канади. У 2016 р. друге місце посіли американці не враховуючи кубинців, які мешкають у США, 284 тис., випережаючи за цим показником Німеччину з 242 тис. Однак погіршення відносин між Вашингтоном і Гаваною у 2017 р. мало негативний ефект на туризм, кількість американців, які відвідували

острів. Протягом перших трьох місяців 2018 р. на Кубі побувало 95 552 громадян США, що на 40% менше ніж за той же період 2016 р. Прибутки ресторанів, готелів, приватного бізнесу з надання послуг у туристичному секторі, зменшилися. Спад був пов'язаний з ускладненням умов туризму [6, с. 7].

В лютому 2018 р. уряд Куби тимчасово призупинив видачу ліцензій на здійснення ресторанного і готельного бізнесу через мотивування, що приватний сектор розширюється швидкими темпами, криміналізувався, підприємець мав декілька компаній у різних містах, мали надмірне збагачення. Уряд вирішив сповільнити розширення приватного бізнесу, створити систему державного контролю. Незважаючи на офіційні заяви про практичну необхідність подібних заходів, є прикладом впливу двостороннього конфлікту США на внутрішню політику Гавани, розпочаті в той момент, коли Вашингтон зробив спробу впливати на туризм у карибській країні шляхом ускладнення правил поїздок для американців. Проте туризм не став об'єктивним фактором для нормалізації відносин, оскільки незважаючи на заборони, чимало громадян США не припиняли поїздки на Кубу [7, с. 4].

Незважаючи на те, що зближення в галузі культури Куби і США не є пріоритетною темою для світових ЗМІ, воно відіграє найважливішу роль у двосторонніх відносинах. Гуманітарний обмін конфліктуючих сторін має здатність ефективно викоринити ту політичну культуру, в якій виник, сформувався образ ворога на Кубі та США. Саме ідеологія, яка заснована на цьому образі, є підставою для протистояння. Заходи покликані познайомити громадян обох країн з культурним життям сусіднього народу, усунути політичне протистояння. Інтерес до взаємодії людей один з одним зробить ідею нормалізації

популярнішою, усуне міжнародний конфлікт, лише збережуться міжурядові розбіжності.

Таким чином, незважаючи на політичні відносини, що погіршувалися у 2018 р. у Центрі виконавських мистецтв імені Дж. Кеннеді, відбувся фестиваль «Кубинська культура: від острова у світ». Заступник президента Центру А.Адамс домоглася того, щоб артисти отримали візу до США за умови дипломатичних суперечностей. Відвідування Центру Кеннеді прямою кубинського балету А.Алонсо для участі в закритті фестивалю свідчило про те, як серйозно обидві сторони підійшли до організації цієї події. [8, с. 5].

Співпрацює кіно- та телевізійна індустрія без спеціального дозволу. Голлівуд став цікавитися можливостями, оскільки студія «Discovery Channel» зняла «Кубинський храм» (2015) про автомобільне життя Куби. Комедійний шоумен Конан О'Брайєн і кухар Е.Бурден зняли кілька епізодів на острові для телешоу. Відбулися зйомки «Трансформери: останній лицар» (2017) і «Форсаж-8» (2017) з бюджетом понад 200 млн. дол., що говорить про масштаби розвитку співробітництва. У 2016 р. відбувся безкоштовний концерт «The Rolling Stones», лідера групи «Black Sabbath» О.Осборна, співачки К. Перрі. Американський режисер М. Скорсезе створив документальний фільм про цю подію.

Висновки. Загалом до 2018 р. американо-кубинські відносини в сфері торгівлі, туризму, культурно-освітніх обмінів розвивалися стабільно. Виникало враження, що існують серйозні розбіжності в розумінні ситуації на урядовому рівні, підприємницькому середовищі. Співробітництво двох країн на різних рівнях створює фактори, які на противагу конфліктогенним можна назвати факторами взаємодії. Вони не можуть гарантувати стабільне поліпшення відносин, оскільки, взаємно врівноважують. Інциденти, які призводить до ескалації

протистояння, мають негативний вплив на розвиток двосторонніх зв'язків. Через суб'єктивні чинники відносини можуть змінитися. Консервативне крило Республіканської партії, у 2017-2018 р. визначило, що позиції, загрожують зближенню двох країн. Чим більше буде тиснути на рішення президента Д. Трампа, тим імовірніше жорсткість політики щодо Куби, яка також буде відповідати симетричними заходами, що призведе до зростання інтенсивності конфлікту. Наслідки двосторонніх відносин за Д. Трампа на вирішальному етапі обумовляють пріоритетну стратегію.

Литература:

1. U.S.-Cuba Trade and Economic Council, Inc. Economic Eye on Cuba. April (2018.). Retrieved from: <https://www.cubatrade.org/>. (2018, June, 02).
2. Калашников, Н.В., Николаева, Л.Б., (2017). Внешнеэкономические партнеры / Н.В. Калашников, Л.Б. Николаева // Куба накануне смены поколений. Серия «Саммит». / Отв. ред. Давыдов В.М. - М.: ИЛА РАН, С. 59.
3. U.S. Department of Agriculture (USDA), Foreign Agricultural Service, International Agricultural Trade Report, "U.S. Agricultural Exports to Cuba Have Substantial Room for Growth," Retrieved from <http://www.fas.usda.gov/data/us-agricultural-exports-cuba-have-substantial-room-growth>. (2015, June. 22).
4. Sullivan M. Cuba: U.S. Policy in the 115th Congress. September 1, 2018. P. 46. Retrieved from: <https://fas.org/sgp/crs/row/R44822.pdf>. (2018, June, 19).
5. Zahniser S., Cooke B. "U.S.-Cuba Agricultural Trade: Past, Present, and Possible Future" / S. Zahniser, B. Cooke // USDA, Economic Research Service. – Retrieved from: <https://www.ers.usda.gov/amber->

waves/2015/august/us-cuba-agricultural-trade-past-present-and-possible-future/. (2015, august, 3).

6. Crawford R. Common-sense next steps for US-Cuba agricultural trade. The Hill. Retrieved from : <http://thehill.com/blogs/congress-blog/economy-budget/365740-common-sense-next-steps-for-us-cuba-agricultural-trade>. (2017, December, 21).

7. Boozman J., Crawford R. Open Cuba's Market to U.S. Farmers / J. Boozman, R. Crawford // The Wall Street Journal. Electronic edition. – [Electronic resource]. Retrieved from: <https://www.wsj.com/articles/open-cubas-market-to-u-s-farmers-1497396058>. (2018, march, 23).

8. U.S.-Cuba Trade and Economic Council, Inc. Economic Eye on Cuba. Retrieved from : <https://www.cubatrade.org>. (2018, April, 17).

9. Whitefield M. Cuba exports medicine to dozens of countries. It would like the U.S. to be one of them / M. Whitefield // Miami Herald. Electronic edition. (2017, decembtr, 14).

10. Reed G. Renewed U.S.-Cuba Relations: Saving American Lives and Limbs? / G. Reed // Huffington Post. Electronic edition. [Electronic resource]. URL: Retrieved from: https://www.huffingtonpost.com/gail-reed/renewed-uscuba-relations-_b_6537518.html. (2015, march, 24).

References:

1. U.S.-Cuba Trade and Economic Council, Inc. Economic Eye on Cuba. April 2018. URL: <https://www.cubatrade.org/>. (2018, June, 02).

2. Kalashnikov N.V., Nikolaev L.B. Foreign economic partners / N.V. Kalashnikov, L.B. Nikolaev // Cuba on the eve of a change of generations. Series "Summit". / Ed. ed. Davydov V.M. - M.: ILA RAS, 2017. P. 59. [in Russian].

3. U.S. Department of Agriculture (USDA), Foreign Agricultural Service, International Agricultural Trade Report, "U.S. Agricultural Exports to Cuba

Have Substantial Room for Growth,” <http://www.fas.usda.gov/data/us-agricultural-exports-cuba-have-substantial-room-growth>. (2015, June, 22,).

4. Sullivan M. Cuba: U.S. Policy in the 115th Congress. September, P. 46.: <https://fas.org/sgp/crs/row/R44822.pdf>. (2018, June, 19).

5. Zahniser S., Cooke B. “U.S.-Cuba Agricultural Trade: Past, Present, and Possible Future” / S. Zahniser, B. Cooke // USDA, Economic Research Service. – 3.08.2015. – [Electronic resource]. URL: <https://www.ers.usda.gov/amber-waves/2015/august/us-cuba-agricultural-trade-past-present-and-possible-future/>. (2015, august, 3).

6. Crawford R. Common-sense next steps for US-Cuba agricultural trade. The Hill.. <http://thehill.com/blogs/congress-blog/economy-budget/365740-common-sense-next-steps-for-us-cuba-agricultural-trade>. (2017, December, 21).

7. Boozman J., Crawford R. Open Cuba’s Market to U.S. Farmers / J. Boozman, R. Crawford // The Wall Street Journal. Electronic edition. – [Electronic resource]. URL: <https://www.wsj.com/articles/open-cubas-market-to-u-s-farmers-1497396058>. (2018, march, 23).

8. U.S.-Cuba Trade and Economic Council, Inc. Economic Eye on Cuba. April 2018. URL: <https://www.cubatrade.org>. (2018, April, 17).

9. Whitefield M. Cuba exports medicine to dozens of countries. It would like the U.S. to be one of them / M. Whitefield // Miami Herald. Electronic edition. – 14.12.2017. (2017, decembr, 14).

10. Reed G. Renewed U.S.-Cuba Relations: Saving American Lives and Limbs? / G. Reed // Huffington Post. Electronic edition. – 24.01.2015. – [Electronic resource]. URL: https://www.huffingtonpost.com/gail-reed/renewed-uscuba-relations-_b_6537518.html. (2018, march, 23).